

NORGES HØYESTERETT

Den 22. februar 2021 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Matningsdal, Høgetveit Berg og Thyness i

HR-2021-372-U, (sak nr. 21-009533STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat John Christian Elden)

mot

Påtalemyndigheten

avsagt slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens dom i sak om seksuell omgang med noen som var bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen, jf. straffeloven § 291 bokstav b.
- (2) A er tiltalt for overtredelse av:

«for perioden fram til 30.september 2015

I Straffeloven (1902) § 192 første ledd bokstav b

for å ha hatt seksuell omgang med noen som var bevisstløs eller av andre grunner var ute av stand til å motsette seg handlingen

for perioden fra 1.oktober 2015

Straffeloven § 291 bokstav b

for å ha hatt seksuell omgang med noen som var bevisstløs eller av andre grunner var ute av stand til å motsette seg handlingen

Grunnlag:

a)

I perioden høsten 2012 til februar 2013 på gården X i Y førte han ved flere anledninger Bs penis inn i sin munn. B kunne ikke motsette seg dette fordi han sov og var beruset.

b)

I perioden desember 2012 til høsten 2014 på gården X i Y førte han ved minst to anledninger Cs penis inn i sin munn. C kunne ikke motsette seg dette fordi han sov og var beruset.

c)

Natt til søndag 11. september 2011 på bopel på gården X i Y førte han ved en anledning Ds penis inn i sin munn. D kunne ikke motsette seg dette fordi han sov og var beruset.

d)

Primo august 2016 på bopel på gården X i Y førte han ved en anledning Es penis inn i sin munn. E kunne ikke motsette seg dette fordi han sov og var beruset.

II Straffeloven (1902) § 196 første ledd

for å ha hatt seksuell omgang med barn under 16 år

Grunnlag:

I desember 2012 på sted som nevnt i post I b) forholdt han seg som der beskrevet overfor C, født 00.00.1997.»

(3) Ved Sør-Trøndelag tingretts dom 5. juni 2020 ble A frifunnet for post I d) og post II, men for øvrig dømt i henhold til tiltalen. Straffen ble satt til fengsel i fire år og seks måneder. A ble også pålagt å betale oppreisning til de fornærmede.

(4) A anket bevisvurderingen under skyldspørsmålet for de tiltalepostene han var domfelt for. Påtalemyndigheten anket bevisvurderingen under skyldspørsmålet for de tiltalepostene A ble frifunnet for, samt straffutmålingen.

(5) Frostating lagmannsrett avsa 10. desember 2020 dom med slik domsslutning:

«1. A, født 00.00.1971, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 192 første ledd bokstav b og straffeloven (2005) § 291 bokstav b og straffeloven (1902) § 196 første ledd, sammenholdt med straffeloven (2005) § 79 a og b, til fengsel i 7 – syv – år.

Dommen er en tilleggsdom til Sør-Trøndelag tingretts dom av 15. januar 2013, jf. straffeloven (2005) § 82.

Til fradrag kommer 34 – trettifire – dager for utholdt varetekt.

2. A dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale 150 000 – etthundreogfemtusen – kroner i oppreisningserstatning til B.

3. A dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale 125 000 – etthundreogtjuefemtusen – kroner i oppreisningserstatning til C.

4. A dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale 100 000 – etthundretusen – kroner i oppreisningserstatning til D.

5. A dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale 100 000 – etthundretusen – kroner i oppreisningserstatning til E.

6. Saksomkostninger idømmes ikke, verken for tingrett eller lagmannsrett.»

(6) Det var dissens når det gjaldt tiltalen post II, idet to av meddommerne stemte for frifinnelse på dette punktet.

- (7) A har anket dommen til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen og straffutmålingen. Han har også begjært ny behandling av sivile krav.
- (8) Som saksbehandlingsfeil i tilknytning til bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet er det anført at domsgrunnene er mangelfulle. Det er videre anført at domsgrunnene er mangelfulle når lagmannsretten har tatt utgangspunkt i at det skal utmåles straff for 19-24 overtredelser. Det er ikke i tilstrekkelig grad redegjort for et så høyt antall lovbrudd.
- (9) Til straffutmålingen anføres det videre at straffen er for høy. Straffens utgangspunkt på tre år for én overtredelse er for høyt, og spranget opp til en samlet straff på sju år er ikke tilstrekkelig begrunnet. Det foreligger dessuten formildende omstendigheter, som ikke er vektlagt.
- (10) *Påtalemyndigheten* har i tilsvaret anført at så langt A har ankerett er det klart at anken ikke kan føre fram. Det anføres at heller ikke samtykkevilkårene etter straffeprosessloven § 323 første ledd andre punktum er oppfylt.
- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (12) A har ankerett til Høyesterett over tiltalebeslutningen post I bokstav d og post II, siden han ble frifunnet for disse forholdene i tingretten, men domfelt i lagmannsretten. Dette innebærer at denne delen av anken, og anken over straffutmålingen, bare kan nektes fremmet dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke kan føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Nektelsesbeslutningen skal i tilfelle begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (13) Post I bokstav d, som tingretten frifant for, gjelder seksuell omgang med E, jf. straffeloven § 291 bokstav b. Post II gjelder seksuell omgang med C da han var under 16 år. Tingretten domfelte A for to tilfeller av seksuell omgang med C, jf. tiltalen post I bokstav b, men fant det ikke bevist at C ved det ene tilfellet var under 16 år. Lagmannsretten domfelte derimot A også for denne posten.
- (14) Som saksbehandlingsfeil er det for det første anført at domsgrunnene for bevisvurderingen er mangelfulle. Dels angripes lagmannsrettens generelle bevisvurdering, dels angripes hvert av de enkelte forholdene. Ankeutvalget finner at disse anførselene i all hovedsak er et angrep på lagmannsrettens bevisvurdering, som Høyesterett ikke kan prøve, jf. straffeprosessloven § 306 andre ledd.
- (15) Ankeutvalget finner videre at lagmannsretten ikke har begått feil i formuleringen av det strafferettslige beviskravet. Det er ingen feil å vise til formuleringen i Rt-2005-1353 avsnitt 14, som sier at det skal gjøres en samlet bevisvurdering. Lagmannsretten har gjort en samlet bevisvurdering, der flere momenter inngår. Sentralt har vært at ulike fornærmede har forklart seg uavhengig av hverandre om likeartede overgrep, at de fornærmede har fremstått som troverdige og at det ved flere av tilfellene har vært vitner som støtter oppunder de fornærmedes forklaringer.
- (16) Det er anført at fornærmede Es diagnose schizoaffektiv lidelse kan ha påvirket hans minne knyttet til *hele* opplevelsen, og ikke bare deler av den. Det er derfor anført at lagmannsrettens bevisvurdering ikke er tilstrekkelig klar. Ankeutvalget er ikke enig i dette. Etter

straffeprosessloven § 40 fjerde ledd skal domsgrunnene angi hovedpunktene i rettens bevisvurdering. I HR-2018-2109-U avsnitt 12, er det forklart nærmere hva som ligger i dette:

«Det som først og fremst kreves, er at det blir redegjort for de 'springende – dvs. sentrale – punkter ved bevisvurderingen, og kort angitt hva som har vært avgjørende', jf. også HR-2018-1601-U avsnitt 14. Ved frifinnelse i tingretten og domfellelse i lagmannsretten, må det gjøres nærmere rede for bevisvurderingen i tilknytning til de omstendighetene der lagmannsretten har konkludert annerledes enn tingretten, jf. Rt-2009-1439 avsnitt 32-34 og HR-2017-1246-A avsnitt 24.»

- (17) Etter ankeutvalgets syn er bevisvurderingen klart tilstrekkelig, også i lys av at tingretten frifant A for dette forholdet. Det er også her gjort en samlet bevisvurdering, der flere ulike momenter inngår. Blant annet har lagmannsretten vektlagt at Es forklaring er troverdig og at et vitne forklarte at A fortalte til henne at hendelsen var frivillig. A selv har benektet at hendelsen fant sted.
- (18) A har ankerett også for spørsmålet om C var 16 år da ett av overgrepene mot ham fant sted. Det er anført at lagmannsrettens flertalls begrunnelse er uforståelig. Tingretten fant at Cs angivelse av tidspunkt for den aktuelle hendelsen ikke var sikker nok til at den kunne legges til grunn. Lagmannsrettens flertall var av en annen oppfatning. Flertallet vektla at tiltalte tidlig fikk følelser for C og at C selv forklarte at han var bevisst at han bare var 15 år. Etter ankeutvalgets syn er begrunnelsen tilstrekkelig.
- (19) Det er videre anført to saksbehandlingsfeil knyttet til straffutmålingen. Som nevnt omfattes straffutmålingen av ankeretten.
- (20) Den første anførselen er knyttet til at lagmannsretten skriver at det «skal fastsettes straff for 19-24 overtredelser av seksuell omgang mot fire fornærmede». Ankeutvalget forstår anførselen slik at det påstås at domsgrunnene ikke i tilstrekkelig grad redegjør for at det nevnte antallet er bevist.
- (21) Anførselen er knyttet til tiltalen post I a, som A også ble domfelt for i tingretten, og som dermed ikke omfattes av ankeretten. Når lagmannsretten ved utmålingen tar utgangspunkt i 19-24 overtredelser, er dette fordi den fant bevist at det hadde skjedd 15-20 overgrep mot B. Det er uansett bevist «flere» overtredelser mot B. Det eksakte antallet er uten betydning for den samlede straffen. Antallet «19-24» må dessuten ses i sammenheng med overgrepene mot de tre andre fornærmede som lagmannsretten fant bevist.
- (22) Den andre anførselen er at domsgrunnene er mangelfulle da de ikke gir en tilfredsstillende forklaring på hvorfor lagmannsretten fra et utgangspunkt på tre år for det ene forholdet endte opp med samlet sju års fengsel. Ankeutvalget finner det naturlig å behandle dette i tilknytning til anken over straffutmålingen, siden det er anført at den utmålte straffen er blitt for streng.
- (23) Den seksuelle omgangen består av suging av de fornærmedes peniser. Lagmannsretten har, blant annet med henvisning til Rt-2013-853, tatt utgangspunkt i en straff på cirka tre år for én slik overtredelse. Ut fra Rt-2015-943 er det mulig at dette er noe i overkant, slik at utgangspunktet bør være noe under tre år for én slik overtredelse. Dette får likevel ikke nevneverdig betydning i saken her.
- (24) Når det som her skal utmåles en samlet straff for flere straffbare forhold, gjelder straffskjerpelsesprinsippet. Dette innebærer at det tas utgangspunkt i det mest alvorlige

forholdet, og at det deretter gis et tillegg i straffen for de øvrige overtredelsene, jf. for eksempel HR-2017-1282-A avsnitt 75, HR-2018-1660-A avsnitt 38 og HR-2019-2204-A avsnitt 30. Hensett til det omfattende overgrepet lagmannsretten fant bevist at B var utsatt for, tilsier det at overgrepene mot ham minst tilsier en straff av fengsel i fire år. Når lagmannsretten da har utmålt en straff på fengsel i sju år, innebærer det at den under henvisning til straffskjerpelsesprinsippet for overgrepene mot de tre øvrige fornærmede har gjort et tillegg på tre år – noe som utgjør ca. en tredjedel av hva summen av straffene enkeltvis for disse forholdene ville ha vært. Dette er – når man ser bort fra eventuelle skjerpene eller formildende omstendigheter som ankeutvalget kommer tilbake til – klart ikke i strid med praksis ved anvendelsen av straffskjerpelsesprinsippet.

- (25) Lagmannsretten har i skjerpene retning blant annet lagt vekt på at det er fire fornærmede, at de fornærmede var unge og sårbare, at A opparbeidet seg et tillitsforhold til særlig to av guttene, og at overgrepene har hatt store konsekvenser for de fornærmede. Det er også vektlagt at A er dømt for et lignende forhold tidligere. Alle disse momentene er skjerpene. Ankeutvalget kan ikke se at dette er feil eller mangelfullt på noen måte.
- (26) I formildende retning er det blant annet anført at det skulle ha vært lagt vekt på den lange tiden som er gått fra handlingene fant sted. Lagmannsretten har ikke kommentert dette ved straffutmålingen, men har innledningsvis i dommen redegjort for når sakene kom inn til politiet:
- «Den 7. mars 2016 ble tiltalte anmeldt av D. Tiltalte ble siktet for voldtekt og avhørt. Den 30. oktober 2017 ble saken henlagt etter bevisets stilling.
- Den 30. mars 2017 ble tiltalte anmeldt av E. Tiltalte ble siktet for voldtekt og avhørt. Den 29. desember 2017 ble saken henlagt etter bevisets stilling.
- Den 27. juni 2018 ble tiltalte anmeldt av B. I anmeldelsen fremkom det at B trodde at også C var utsatt for overgrep. Saken ble oversendt til Trøndelag politidistrikt, og C ble avhørt 29. april 2019. Den 2. september 2019 ble tiltalte pågrepet, siktet for voldtekt og fremstilt for varetekt.
- De henlagte anmeldelsene fra D og E ble gjenåpnet og omgjort 25. februar 2020. Samme dag ble det tatt ut tiltalebeslutning mot A, som omfattet de fire forannevnte fornærmede.»
- (27) I lys av dette finner ankeutvalget at tidsforløpet ikke kan tillegges vekt i formildende retning. Saksbehandlingen hos politiet og i domstolene har ikke tatt spesielt lang tid.
- (28) Det er videre anført som formildende omstendigheter at det har vært stor medieomtale, og at tiltalte har vært innlagt på grunn av suicidale tanker og planer. Ankeutvalget kan heller ikke se at dette er momenter som tilsier vesentlig mildere straff.
- (29) Etter dette kan domsgrunnene heller ikke anses mangelfulle for den konkrete straffutmålingen.
- (30) Siden det er utmålt en samlet straff der forhold hvor domfelte har ankerett inngår, må samtykkevurderingen under straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum knytte seg til lagmannsrettens straffutmåling som sådan. Straffeprosessloven § 344 får anvendelse ved vurderingen av om anken kan nektes fremmet. Spørsmålet om anken klart ikke kan føre fram

skal altså besvares ut fra om det er et åpenbart misforhold mellom utmålt straff og de straffbare handlinger, jf. Rt-2015-1492 avsnitt 10 og HR-2016-1151-U avsnitt 17.

- (31) Ankeutvalget finner etter dette at det ikke er noe misforhold mellom straffen og de straffbare handlingene som tiltalte er funnet skyldig i, jf. straffeprosessloven § 344.
- (32) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken ikke vil føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum.
- (33) Ettersom ankeutvalget enstemmig også finner at anken ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller at det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. § 323 første ledd andre punktum.
- (34) Når anken over straffekravet nektes fremmet, skal det ikke tas stilling til begjæringen om ny behandling av sivile krav, jf. forutsetningsvis straffeprosessloven § 434 syvende ledd.

S L U T N I N G

Anken over straffedommen nektes fremmet.

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Erik Thyness
(sign.)